

יבמות יז

עניין: האמת והשלום אהבו

מהר"ל חידושי אגדות

האמת והשלום אהבו. (י"ד ע"ב). אע"פ שנחלקו פ"י לאהוב האמת הוא ב"ש וב"ה וכו' לא נמנעו וכו' דבר ראוי אך שיהי' ללמדך שחיבה ורעות ניהגין השלום עם האמת ולא זה בזה לקיים מה שנאמר ידחה האמת את השלום. האמת והשלום אהבי. ואמרו (לקמן ס"ה ב') כי מותר לשנות מפני דרכי שלום, ולפיכך הילל ושמאי אף שהי' ראוי מצד התורה שהיא האמת והיו חולקים זה [עם זה]. וכל אחד הי' רוצה לבטל דברי חברו לכך הי' ראוי מצד הזה שכל אחד ידחה השני שהוא כנגד שכלו ודעתו ועם כל זה השלום אהבו והיו נוהגים בשלום ובאהבה.

מהר"ל באר הגולה באר הראשון

והיינו דאמר שכולם הם מפי אדון המעשים. ולמה הוצרך לומר כאן 'מפי אדון כל המעשים', ומה ענינו לכאן. אלא רוצה לומר כמו שהשם יתברך אדון כל המעשים, וממנו נמצא עולם המורכב שיש בו דברים מתחלפים, ויש אחד הפך השני²⁹². וכך הוא דבר זה, שכל דבר יש לו בחינות מתחלפות, שאין העולם פשוט שלא יהיה בו חילוף בחינות²⁹³. אם כן המטמא והמטהר, זה למד תורה כמו השני, כי לכל אחד ואחד יש לו בחינה בפני עצמו, והשם יתברך ברא את הכל, והוא ברא הדבר שיש בו שתי בחינות. רק לענין הלכה למעשה אין ספק שהאחד יותר עיקר מן השני. כמעשה ה', אף כי הדבר הוא מורכב, מכל מקום אין זה כמו זה, רק האחד יותר עיקר²⁹⁴. שהרי העץ שהוא מורכב מארבעה יסודות²⁹⁵, העיקר

מהרש"א ח"א

משגיחין צ"ק ועיין בכל זה בתוספת גם בחידושינו בהלכות וק"ל: לא נמנעו ב"ש לישא וכו' לקיים מה שנאמר האמת והשלום אהבו. הגם שא"ל שיהיו שני הדעות אמת לאמתו מ"מ מלד השלום ולהצדקה שהיה צניעות כולל אמת כמ"ש בחגיגה בן כי כולל דברי אלהים חיים נתנו מרועה א' וק"ל:

מהר"ל נתיב השלום פ"א

ובודאי דבר זה צריך טעם למה שמו של הקב"ה שלום יותר מן אמת. וזה כי הוא הש"י עושה שלום בין כל הנמצאים, ואם לא היה הש"י עושה שלום בין ההפכים שהם בעולם אין העולם מתקיים, כי הנמצאים יש בהם ההפכים והוא יתב' כולל את הכל, ומצד הש"י אשר הוא כולל את הכל שלום ביניהם כי הוא יתב' צורת העולם האחרונה ובוה משלים הכל. וזה ויקרא לו ה' שלום, ר"ל כי הש"י צורה אחרונה לעולם ובוה הוא יתב' כולל הכל ומקשר ומאחד הכל וזה הוא

שגובר בו הוא יסוד הרוח, כמו שידוע²⁹⁶. וכן אף שיש לדבר אחד בחינות מתחלפות, כולם נתנו מן השם יתברך, רק כי אחד מהם יותר עיקר, והוא מכריע, והוא הלכה. מכל מקום אל תאמר כי דבר שאינו עיקר אינו נחשב כלום, זה אינו, כי השומע כל הדעות הרי השיג הדבר כפי מה שיש לדבר בחינות מתחלפות, והרי למד תורה כפי מה שהוא הדבר, שיש לו בחינות מתחלפות. רק לענין הלכה אחד מכריע על השני²⁹⁷.